

Factsheet Onderzoek

Studieklimaat, gezondheid en studiesucces 2017

Factsheet

In deze factsheet worden de eerste resultaten van het onderzoek Studieklimaat, gezondheid en studiesucces 2017 beschreven. Het onderzoek naar studentenwelzijn in het hoger onderwijs vond plaats in de periode december 2017 tot maart 2018 en werd voor de vijfde keer uitgevoerd op Hogeschool Windesheim bij voltijd en duaal bachelor studenten. In deze beschrijving van de eerste resultaten wordt ingegaan op mantelzorg, alcoholgebruik, angstklachten, depressie, burn-out, suïciderisico, prestatiedruk, ervaren psychische klachten en hulpzoekend gedrag.

MANTELZORG

- Een op de dertien studenten (7,6%) heeft de langdurige zorg voor een zieke naaste zoals ouder, broer, zus of partner en is daarmee mantelzorger.
- Daarvan geeft een derde aan (32,5%, n=78) problemen in de studie te ervaren als gevolg van de mantelzorgtaken die zij naast hun studie hebben.

ALCOHOL

- Uit het onderzoek blijkt dat 88,3% (n=984) van de mannelijke en 87,3% (n=1396) van de vrouwelijke studenten risicovol alcohol gebruiken.
- Frequent en veel drinken kan leiden tot onder meer verminderde concentratie en studieproblemen.
- Vervolgonderzoek door Hogeschool Windesheim in samenwerking met het AMC/VU naar een specifieke normering voor problematisch alcoholgebruik bij studenten is in afronding en zal binnenkort worden gepubliceerd. Met deze normering kunnen studenten worden geïdentificeerd die écht hoog risico lopen op de ontwikkeling van een verslaving.

ANGST- EN DEPRESSIEKLACHTEN

- Van alle studenten geeft 46,7% (1467) aan dat zij niet tot nauwelijks angst- en depressieklachten hebben.
- Voor 38,9% (1221) geldt dat zij licht tot matige angst- en depressieklachten ervaren.
- Bij 14,4% (453) is er sprake van ernstige angst- en depressieklachten.

BURN - OUT

- Volgens de norm van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft 25% van de ondervraagde studenten burn-outklachten, welke zich uiten in emotionele uitputting.
- Veel studenten geven aan dat prestatiedruk hierin voor hen een belangrijke factor is.

SUÏCIDERISICO

- Uit de uitkomsten van dit onderzoek blijkt dat bij 1 op de 5 studenten (18,2%, n=573) het risico op zelfdoding aanwezig is.
- Dit betekent dat zij suïcidale gedachten hebben, een poging tot zelfdoding hebben ondernomen of ooit, recent of in het heden een plan hebben gemaakt om zichzelf te doden.

Het onderzoek

Steeds meer jongeren gaan gebukt onder mentale druk en er wordt een stevig beroep gedaan op hun veerkracht. Een veranderde maatschappij en overheidskeuzes op gebied van zorg, welzijn en onderwijs lijken hierin een belangrijke rol te spelen. Ook vanuit het onderwijs klinken steeds meer geluiden over mentale druk en psychische klachten bij studenten. Het overgrote deel van de studenten in het hoger onderwijs bevinden zich in de jongvolwassen leeftijdsfase, een fase die steeds meer gezien wordt als een kwetsbare fase wat betreft

persoonlijkheidsontwikkeling. Niet elke student vindt een evenwicht tussen individuele ontplooiing en soms noodzakelijke aanpassing aan de omstandigheden binnen bijvoorbeeld een onderwijssetting. Dit kan leiden tot psychische problemen hetgeen de studieprestaties negatief kan beïnvloeden.

Vanuit de urgentie om de lage rendementscijfers in het hoger onderwijs te adresseren, zijn er de afgelopen jaren verschillende onderzoeken gedaan naar diverse beïnvloedende factoren hiervan. Deze onderzoeken

tezamen met geluiden uit de praktijk van het onderwijs leveren eveneens het beeld op dat studenten in grote getale psychische klachten ervaren, welke samenhangen met studieproblemen. Hiermee is studentenwelzijn een cruciale factor voor succesvol studeren. Uit onderzoek is eveneens bekend dat studenten in het hoger onderwijs relatief veel gezondheidsklachten ervaren vergeleken met niet-studerende leeftijdsgenoten. Ondanks hun klachten zoeken studenten hiervoor nauwelijks hulp. Als ze al hulp zoeken, doen ze dat vaak in een (te) laat stadium, terwijl uit onderzoek gebleken is dat wanneer studenten wel hulp krijgen bij psychische problemen dit een positief effect heeft op hun welbevinden en studieprestaties.

Hogeschool Windesheim onderzoekt sinds 2012 jaarlijks in het onderzoek Studieklimaat, gezondheid en studiesucces de psychische gezondheid van studenten, hun studievoortgang en in welke mate zij binding met de hogeschool ervaren en zich thuis voelen. In deze factsheet wordt verslag gedaan van de eerste resultaten van de meting van 2017. Centraal staat een aantal thema's met betrekking tot de psychische gezondheid van studenten.

Methode

De dataverzameling vond plaats op Hogeschool Windesheim. Uitgangspunt van het onderzoek was het in kaart brengen van de prevalentie van mantelzorg, alcoholgebruik, angstklachten, depressie, burn-out, suïciderisico, prestatiedruk, ervaren psychische klachten en het beschrijven van de mate van hulpzoekend gedrag. Hiervoor werd grotendeels gebruik gemaakt van daarvoor gevalideerde vragenlijsten, zoals de Audit-C voor alcoholgebruik, de Kessler-6 voor angst en depressie, de UBOS-A voor burn-out, gespecificeerd voor studenten, en de SBQ-R voor suïciderisico. Voor de thema's mantelzorg, prestatiedruk en ervaren psychische klachten en hulpzoekend gedrag zijn in samenwerking met experts eigen vragen geformuleerd.

De dataverzameling werd in de periode december 2017 tot

Kenmerken van de respondenten

- Aan dit onderzoek hebben 3134 studenten deelgenomen, dit is een respons van 17,3%.
- Van deze 3134 studenten is 60% vrouw (n=1886) en 40% man (n=1255) en de gemiddelde leeftijd van de respondenten is 21,5 jaar oud.
- Van de respondenten 28,1% eerstejaars student, 21,3% is tweedejaars student, 21,8% is derdejaars student, 18,4% is vierdejaars student en 10,4% is vijfdejaars student of hoger.
- Deelname is representatief vanuit alle opleidingsdomeinen en locaties (Gezondheid & Welzijn, Business, Media & Recht, Bewegen & Educatie en Techniek).
- De meeste respondenten zijn thuiswonend (70,9%, n=2218) en 29,4% (923) woont zelfstandig.
- De grote meerderheid van de studenten is in Nederland geboren en/of hun ouders zijn in Nederland geboren (87,6%, n=2751). Voor 0,8% (n=25) geldt dat zijzelf of hun ouder(s) op de Nederlandse Antillen is/zijn geboren en 11,6% (n=365) van de studenten heeft een migrantenachtergrond.

1 maart 2018 uitgevoerd door promovendus Jolien Dopmeijer van het lectoraat GGZ en Samenleving van Hogeschool Windesheim. In totaal zijn er 18.163 studenten benaderd met een link naar een online vragenlijst. Direct na het invullen van de vragenlijst ontvingen respondenten automatisch gepersonaliseerde feedback op een aantal gezondheidsthema's, waaronder de in deze factsheet centraal staande thema's, met afhankelijk van hun resultaten een suggestie voor meer informatie of hulpaanbod. Onder de deelnemende studenten zijn 25 iTunes Giftcards verloot ter waarde van elk 25 euro. Het invullen van de vragenlijst kostte de student ongeveer 20 minuten.

PRESTATIEDRUK

- Van de totale steekproef (n=3134) geeft 68,9% van de studenten aan dat zij vaak tot zeer vaak de druk om te presteren ervaren.
- In de meting van 2016 was dit 62%.
- 60,3% van de studenten ervaart dat de druk om te presteren is toegenomen.

ERVAREN PSYCHISCHE KLACHTEN EN HULPZOEKEND GEDRAG

- Los van de verschillende vragenlijsten legden we studenten ook de vraag voor: 'ervaar jij zelf psychische problemen?', met een aantal voorbeelden zoals rouw van verlies van een dierbare, (faal)angst, somberheid, niet lekker in je vel zitten. Op deze vraag antwoordde 37,5% 'Ja'.
- De gerapporteerde psychische klachten liepen uiteen van onder meer (faal)angst, depressie, burn-out, onzekerheid, prestatiedruk, AD(H)D, eetstoornis tot een laag zelfbeeld, rouw als gevolg van de echtscheiding van ouders of verlies van een dierbare.
- 53,7% (n=632) heeft geen contact over deze psychische klachten met een hulpverlener of begeleider van school, 46,3% (n=545) heeft dat wel.
- Studenten delen problemen meer met hun omgeving: 85,6% (n=1008) deelde over hun psychische klachten met familie, vrienden of klasgenoten.

Conclusies

In deze factsheet worden de eerste resultaten van het onderzoek Studieklimaat, gezondheid en studiesucces 2017 beschreven. De resultaten zijn een aanvulling op vier eerdere meetmomenten tussen 2012 en 2016 en schetsen de aard, omvang en ernst van psychische problemen bij studenten in het hoger onderwijs. Soortgelijk onderzoek

met soortgelijke resultaten is uitgevoerd door Bureau Studentenartsen van de Hogeschool en Universiteit van Amsterdam. Aanvullend onderzoek op het gebied van stress, burn-out en bevlogenheid wordt uitgevoerd door het lectoraat Studiesucces van Hogeschool Inholland. Uit eerdere metingen is al gebleken dat veel studenten met psychische klachten te kampen hebben. Deze meting bevestigt opnieuw dat beeld. Nieuw is de conclusie dat suïcidaliteit uit dit onderzoek naar voren komt als ernstig probleem onder studenten. Studenten geven in het onderzoek aan dat zij moeite hebben met hulp zoeken en dat prestatiedruk een bepalende factor is in het ervaren van klachten, maar het lijkt ook dat deze druk een belemmering vormt in het zoeken van hulp.

TOEKOMSTIG ONDERZOEK EN IMPLICATIES VOOR PRAKTIJK

De toename van de mentale druk op jongeren en de uit eerder onderzoek gebleken samenhang tussen psychische klachten en studieproblemen maken het een urgent probleem dat een aanpak noodzakelijk maakt. Het is van belang dat we inzichtelijk maken welke risicofactoren er zijn voor het ontstaan of in stand houden van psychische problemen bij studenten en welke oplossingen er zijn om studentenwelzijn te bevorderen in termen van behandel aanbod en het bevorderen van het studieklimaat.

Er is reeds vervolgonderzoek uitgevoerd naar een specifieke alcoholnormering voor studenten waarmee studenten die écht problematisch drinken en een verslaving ontwikkelen kunnen worden geïdentificeerd en kunnen worden begeleid naar een passend hulpaanbod. Het is van belang dat prestatiedruk onder jongeren en studentenwelzijn breed geagendeerd worden. Oorzaken en mogelijke oplossingsrichtingen dienen te worden verkend om het probleem het hoofd te kunnen bieden. Samenwerking tussen diverse partijen binnen en buiten het hoger onderwijs kan hieraan bijdragen. Het strekt tot aanbeveling om te komen tot een integrale aanpak voor studentenwelzijn in het hoger onderwijs.

Contact

Jolien Dopmeijer
onderzoeker lectoraat GGZ en Samenleving
Hogeschool Windesheim
jm.dopmeijer@windesheim.nl